

Izveštaj o realizovanju programa investicija u školski prostor i opremu na osnovu Zakona o obezbjeđivanju sredstava za neke nužne razvojne programe Republike Slovenije u vaspitanju i obrazovanju od 1994 -1999. godine (zakon o "školskom tolaru")

Ljubljana, juni 2000.

1. UVOD

Početak devedesetih godina u Republici Sloveniji osjetno je počeo da se povećava interes mladih za obrazovanje po cjelokupnoj školskoj vertikali (srednje škole, fakulteti, visoke škole), što je između ostalog prouzrokovalo povećanje procenta upisa osnovnoškolaca poslije završene osnovne škole u srednje škole (Tabela 1) i povećanje broja studenata na višim i visokim školama i na oba univerziteta (Tabela 2). Svuda je počela da se povećava i prelaznost među godinama.

Tabela 1: Procenat upisa osnovnoškolaca poslije završene osnovne škole u srednje škole:

Školska godina	1991/92	1992/93	1993/94
% upisanih	88,37	88,56	92,13

Tabela 2: Broj studenata na višim, visokim školama i na oba univerziteta:

Studijska godina	1991/92	1992/93	1993/94
Broj studenata	36.504	37.362	40.239

Rast se mogao očekivati i u slijedećim godinama, što potvrđuju empirijski podaci po kojima se procenat upisa osnovnoškolaca poslije okončane osnovne škole u srednje škole kreće otprilike 99%, a broj studenata na višim i visokim školama na oba univerziteta se kreće već oko 50% generacije.

2. STANJE NA PODRUČJU ŠKOLSKOG PROSTORA I OPREME

Školski prostor je u periodu prije usvajanja "zakona o školskom tolaru" u značajnoj mjeri bio neodgovarajući. Razlozi za to (pored već pomenutog povećanja interesa mladih za obrazovanje) su bili:

- Nekadašnji savezni zakon koji datira od 1981. godine zabranjivao je investicije u objekte u kojima se održavaju društvene aktivnosti što je prouzrokovalo 10-godišnji prekid investiranja na tom području;
- zastarelost objekata i nekvalitetna gradnja školskih objekata šestdesetih godina;
- veliki broj škola sagrađeno je bez sportskih sala i drugih sportskih objekata;
- objekti su u prošlosti loše održavani pošto su različiti osnivači na neodgovarajući način brinuli o održavanju škola;
- nastavna tehnologija postaje sve zahtjevnija i savršenija; prije svega na području uvođenja informatike ali i ostale pedagoške opreme.

Ministarstvo za školstvo i sport je prije usvajanja "školskog tolara" raspolagalo određenim sredstvima za investicije, ali su ona bila premala da bi uz pomoć njih u dogledno vrijeme mogli da se saniraju svi problemi.

3. CILJEVI ZAKONA O ŠKOLSKOM TOLARU I VISINA PREDVIĐENIH SREDSTAVA

Zakon o obezbjeđivanju sredstava za neke nužne razvojne programe Republike Slovenije u vaspitanju i obrazovanju usvojen je 1994. godine i on je bio usmjeren razvojno. Osigurao je dodatna sredstva pomoću kojih je bilo moguće prekinuti dugogodišnje nazadovanje investiranja u školski prostor.

U ciljeve zakona je uvršteno:

- eliminisanje dvokratne nastave u srednjim školama,
- obezbjeđivanje odgovarajućih uslova za izvođenje fizičkog vaspitanja,
- poboljšanje uslova za rad na univerzitetima i visokim stručnim školama,
- obezbjeđivanje odgovarajućih uslova za rad u zavodima za omladinu ometenu u razvoju,
- rješavanje prostornih problema škola na demografsko ugroženim područjima i
- rješavanje prostornih problema škola u kojima se školuju nacionalne manjine.

Dinamika finansiranja i program investicija su predstavljene u Izveštaju Skupštine RS. On nije bio sastavni dio zakona, već je služio kao podloga za odlučivanje u Skupštini RS. Visina sredstava za investicije koja je bila navedena u obrazloženju zakona u Izveštaju iznosila je 17.716.000.000 SLT po kursu na dan 1.1.1994.

Zakon je odredio potrebna sredstva za izvođenje svih programa iz zakona (investicije u školske programe, kompjutersko opismenjavanje, poznavanje stranih jezika, obezbjeđivanje dostupnosti udžbenika i nastavnih gradiva i obezbjeđivanje sredstava za ishranu djece i omladine) u ukupnom iznosu 27.548.000.000 SLT po kursu na dan 1.1.1994 (ili približno 360.626.422 DEM - po tadašnjem kursu BS: 100 DEM = 7.638,93 SLT). Zakonom je određena kako donja, tako i gornja granica godišnjih sredstava za realizaciju cjelokupnog programa "školskog tolara" koja ne bi prevazilazila 5 milijardi SLT tj. ne bi bila manja od 4 milijarde SLT po kursu koje su važila na dan 1.1.1994. Zakonom je bilo određeno da »godišnji finansijski plan za realizaciju programa ... i dinamiku obezbjeđivanja sredstava ... određuje Vlada RS«.

4. REALIZACIJA INVESTICIJA U ŠKOLSKI PROSTOR U GODINAMA OD 1994-1999. (u budžetskim stavkama u okviru budžeta MŠS)

Vlada RS je svake godine od 1994-1999. prihvatala finansijske planove za realizovanje projekta investicija u školski prostor. Kao osnova za finansijske planove služio je program investicija u školski prostor koji je objavljen u Izveštaju Skupštine, pored toga Vlada RS u finansijski plan uvrstila i neke druge nužne investicije sa područja školstva koje se u 1994. godini nisu mogle predvidjeti i za to osigurala dodatna sredstva što je prikazano u tabeli 3.

Tabela 3: Finansijska dinamika za realizaciju investicija u periodu 1994 - 1999 (u milijardama SIT)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	UKUPNO
Plan - školski tolar	2.985	2.985	2.975	3.009	2.793	2.969	17.716
Revalorizacija plana školskog tolara*	2.985	3.835	4.159	4.600	4.608	5.196	25.383
Realizacija plana školskog tolara	2.820	2.401	3.483	3.175	4.165	5.106	21.150
Sredstva za investicije izvan školskog tolara	311	845	1.011	3.042	1.856	2.698	9.763
REALIZACIJA UKUPNO	3.131	3.246	4.494	6.217	6.021	7.804	30.913

* revalorizacija na trenutne cijene s obzirom na to da su bile cijene u "Zakonu o školskom tolaru" određene po kursu na dan 1.1.1994.

U nastavku prikazujemo realizaciju investicija "školskog tolara" i projekata koje je Vlada RS dodatno po stavkama uvrstila u godišnje finansijske planove investicija u okviru Ministarstva za školstvo i sport.

4.1. Realizacija investicija u okviru projekta školskog tolara

Kriterijumi na osnovu kojih su investicije uvrštene u plan bili su slijedeći:

- obaveznost po zakonu,
- zakupljeni krediti,
- građevinsko stanje objekta (sigurnost stanovanja),
- upis srednjoškolaca i studenata (osiguravanje studijskih mjesta),
- spremnost matične opštine, škole, univerziteta ili udruženja na investiciju (lokacija + vlastita sredstva),
- stručna pripremljenost investicije (prihvaćeni programski osnovi, idejni plan, projekat),
- drugo.

Od 157 predviđenih objekata realizovano je 113 objekata ili 72%.

Ostali objekti nisu bili realizovani zbog:

- promjena u planovima školskih investicija u opštinama zato što su opštine postavile drugi prioritet u izgradnji,
- postupaka u vezi sa zahtjevima o denacionalizaciji,
- poteškoća u vezi sa sticanjem potrebne dokumentacije i lokacija za gradnju,
- nespornosti lokalne zajednice na saradnju, prije svega na dobivanju odgovarajućih lokacija zbog prevelikih urbanističkih zahtjeva i komunalnih doprinosa,
- zbog promjena u interesovanju mladih za obrazovanjem (posebno zbog povećanja upisa u društvene programe, a smanjenju upisa u neke tehničke programe (kako u srednjem, tako i u visokom školstvu),
- zbog nekoliko različitih prioriteta koji su određeni usvajanjem Zakona o uzimanju pozajmice iz Fonda Savjeta Evrope za socijalni razvoj i izvođenje projekta investiranja u školski prostor i opremu u Republici Sloveniji (ZNPSPO), koji je usvojen u Skupštini RS 1998. godine.

Godišnji finansijski plan za realizovanje programa investicija se po tom zakonu zasnivao na prosuđivanju novonastalih prostornih problema koji su se pojavili zbog sve većeg upisa u srednje i visoko školstvo i na promjenama nekih institucija i uslova za pripremu pojedinih investicija. Neke investicije su bile u značajnoj mjeri dopunjene i preoblikovane, a ni u jednom slučaju nisu prekršeni važeći prostorni normativi i standardi.

Većina investicija koje su zbog tih poteškoća ispale iz godišnjih finansijskih planova koje je usvajala Vlada RS u okviru "školskog tolara", prihvaćena je u ZNPSPO, koji određuje program investicija za period od 1998-2002.

4.2. Investicije na području školstva koje je Vlada RS dodatno uvrstila u godišnje finansijske planove investicija

Vlada RS je dodatno uvrstila u finansijske planove neke investicije na području školstva. Radi se o 47 investicija, a razlozi za to su bili:

- Promjene planova školskih investicija u opštinama zato što su se one odlučile za druge prioritete,
- slabo fizičko stanje određenih objekata,
- nepredviđeno povećanje upisa u nekim školama.

U periodu između 1994. i 1996. nije postojala potreba za dodatne investicije koje bi zahtjevale veća finansijska sredstva, već se to dogodilo 1997. i 1998 zbog:

- odluke Vlade RS da 1996. godine kupi objekat Tiskarne ljudske pravice (Štamarije narodne pravde) u Ljubljani za potrebe Pravnog fakulteta Univerziteta u Ljubljani čija isplata je realizovana iz sredstava budžeta za 1997. godinu i zbog
- usvajanja Zakona o uzimanju pozajmice iz Fonda Savjeta Evrope za socijalni razvoj i izvođenje projekta investiranja u školski prostor i opremu u Republici Sloveniji u 1998. godini koji je postavio drugačije prioritete investicija u školstvu za period 1998-2002.

5. ZAKLJUČAK

Realizaciju projekta investicija koji proizilazi iz usvajanja zakona o "školskom tolaru" možemo ocjeniti veoma uspješnim. Veliki broj škola (po cjelokupnoj vertikali) je na osnovu tog zakona dobilo odgovarajuće školske prostore. To je bio nesumnjiv uspjeh poslije više od deset godina zastoja na tom području. Predsjednicima opština i rukovodećem kadru u vaspitanju i obrazovanju su uz pomoć tih odluka školske investicije postale dostupne i realne. Iako je veliki dio školskog prostora osavremenjen, povećao se pritisak na Vladu RS da osigura još više sredstava za tu svrhu. Zbog toga je Vlada RS predložila Skupštini RS Zakon o uzimanju pozajmice iz Fonda Savjeta Evrope za socijalni razvoj i izvođenje projekta investiranja u školski prostor i opremu u Republici Sloveniji koji je školskim investicijama ponovo osigurao dodatna sredstva. Zbog ograničenih mogućnosti godišnjih budžeta RS, dinamika sredstava koja je bila predviđena u ZNPSPO izostala je u kasnijim budžetima. Zbog toga se program investicija iz tog zakona produžio barem još za 3 ili 4 godine, a u tom periodu su nastale i nove potrebe.

Očigledno je da postoji potreba da se i poslije 2002., kada ističe ZNPSPO, obezbjede sredstva za školske investicije i to barem na nivou prošlih godina. Potrebe za školskim

investicijama, zbog stanja objekata u kojima škole danas rade, biće aktuelne još neko vrijeme. Među najveće probleme na tom području ubrajamo:

- obezbjeđivanje odgovarajućeg osnovnoškolskog prostora i prostora za predškolsko vaspitanje (uvođenje nove devetogodišnje osnovne škole); na prvi konkurs za te investicije prijavilo se 159 opština sa više od 600 objekata;
- protivpotresne i statičke sanacije nekih srednjih škola, studentskih domova i fakulteta (prije svega u Ljubljani);
- obezbjeđivanje dodatnih studentskih kreveta; U Sloveniji nedostaje otprilike 5000 studentskih mjesta;
- rješenje prostorne problematike nekih fakulteta koji još uvijek rade u potpuno neprimjerenim uslovima;
- rješavanje mreža srednjih škola u nekim većim mjestima (Maribor, Kranj, Nova Gorica).

Potrebno je prije svega uporedo sa tim početi sa povećavanjem sredstava za investiciono održavanje. U suprotnom će se pojaviti potrebe za investicijama i na onim objektima koji su danas u relativno dobrom tehničkom stanju.

Prevod: SEE ECN Country Node - Montenegro